

UZASADNIENIE

W pozwie z 10 stycznia 2019 r. złożonym w postępowaniu nakazowym, Towarzystwo (...) S. A. z siedzibą we W. wystąpiło przeciwko I. Z. o zapłatę na swoją rzecz kwoty 174.725,56 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 7 kwietnia 2018 r. do dnia zapłaty oraz kosztów postępowania nakazowego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 3.617 zł w ciągu dwóch tygodni od dnia doręczenia nakazu zapłaty. Powód podał, że dochodzona kwota wynika z wypłaty przez powoda jako ubezpieczyciela na rzecz (...) Banku S.A. jako ubezpieczonego ww kwoty, a to wobec udzielonej bankowi ochrony ubezpieczeniowej na wypadek braku spłaty, zaciągniętego przez pozwaną kredytu (...) nr (...) z 31 maja 2011 r. (pozew – k. 4-7, pismo – k. 126-133)

W nakazie zapłaty z 15 kwietnia 2019 r. wydanym przeciwko I. Z. w postępowaniu upominawczym, Sąd orzekł zgodnie z żądaniem pozwu. (nakaz zapłaty – k. 54)

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwana, wnosząc o oddalenie powództwa w całości, podnosiła, że postępowanie likwidacyjne prowadzone przez powoda toczyło się bez jej udziału, choć powódka wskazywała, że zgłoszone do powoda przez bank roszczenie jest nieprawidłowo wyliczone, a nadto zgłaszała wątpliwości co do skuteczności warunkowego wypowiedzenia umowy kredytu w chwili dokonywania wypłaty kwoty ubezpieczenia przez powoda na rzecz banku. (sprzeciw od nakazu zapłaty – k. 58-59, pismo – k. 89-95)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny sprawy:

I. Z. 31 maja 2011 r. zawarła z (...) Bankiem S.A. w W. umowę kredytu zabezpieczonego na nieruchomości (...) nr (...). Kredyt ten, w kwocie 973.283,87 zł był przeznaczony na rozbudowę nieruchomości mieszkalnej systemem gospodarczym w kwocie 311.989,84 zł oraz spłatę dwóch wcześniej zaciągniętych kredytów hipotecznych, z tytułu których zadłużenie opiewało na sumę kwot 302.278,04 zł i 320.084,64 zł, a także sfinansowanie opłat związanych z kredytem – 38.931,35 zł. Całkowity koszt kredytu wynosił 1.801.951,35 zł. Okres kredytowania ustalono na 468 miesięcy. Zgodnie z planem spłaty ostatnie wpłata miała nastąpić 10 czerwca 2050 r.

Wobec niskiego wkładu własnego przewidziano w treści umowy, że kredytobiorca zwróci koszty ubezpieczenia bankowi. Koszt ubezpieczenia na okres 36 miesięcy określono w wysokości 2.967,50 zł. Koszt ubezpieczenia był płatny jednorazowo i podlegał zwrotowi w warunkach określonych w pkt 5. Po upływie 36 miesięcznego okresu ubezpieczenia bank mógł przedłużyć ubezpieczenie niskiego wkładu własnego na kolejne 36 miesięcy, o czym zawiadomi kredytobiorcę.

Zgodnie z § 7 umowy zadłużeniem przeterminowanym są wszelkie należności wynikające z zaciągniętego kredytu niespłacone w terminie lub w wysokości określonej w umowie. Bank zawiadamia pisemnie kredytobiorcę o wysokości i dacie powstania zadłużenia przeterminowanego. Uregulowanie zobowiązań przeterminowanych wobec banku nie wyklucza możliwości wypowiedzenia przez bank umowy.

Zgodnie z umową, gdy kredytobiorca zalega ze spłatą dwóch kolejnych pełnych rat kredytu bank pisemnie wzywa kredytobiorcę do zapłaty. Gdy należności nie zostaną uregulowane w terminie 7 dni od daty odbioru wezwania do zapłaty bank ma prawo wypowiedzieć umowę. Od następnego dnia po upływie okresy wypowiedzenia całe zobowiązanie z tytułu udzielonego kredytu staje się wymagalne i traktowane jest jako zadłużenie przeterminowane (§ 11).

(umowa – k. 11-24, harmonogram spłat – k. 25-28, dokumentacja kredytowa – k. 29-36)

Ponieważ kredyt został udzielony bez wymaganego wkładu własnego pozwanej, spółka Towarzystwo (...) udzieliła bankowi na podstawie (...) Umowy (...) z dnia 24 lipca 2009 r. ochrony ubezpieczeniowej na wypadek braku spłaty części kredytu hipotecznego przez pozwaną. Przedmiotem ubezpieczenia była spłata części kredytu udzielonego

przez bank, stanowiąca różnicę pomiędzy wymaganym wkładem własnym a wkładem własnym wniesionym przez kredytobiorcę.

Zgodnie z § 8 umowy za dzień powstania szkody uważa się dzień, w którym upłynął okres wypowiedzenia umowy kredytu. W celu zachowania ochrony ubezpieczeniowej dla danego kredytu, bank zobowiązany jest do wypowiedzenia umowy kredytu jeżeli zaistnieją okoliczności wskazane w § 1 ust. 3 pkt 10. Wypłata świadczenia ubezpieczeniowego nastąpić mogła, jeśli po upływie okresu wypowiedzenia kredytobiorca ma zadłużenie z tytułu części kredytu objętej ubezpieczeniem. Według treści umowy zawartej między powódka a bankiem dla wypowiedzenia kredytu wymagana jest zaległość odpowiadająca dwóm ratom. (umowa – k. 134-143)

Pozwana dokonywała początkowo spłaty kredytu zgodnie z harmonogramem. Następnie obsługa kredytu nie przebiegała już zgodnie z umową. (historia rachunku kredytowego – k. 156-182)

W piśmie z 8 września 2017 r. (...) Bank S.A. ostatecznie wezwał pozwaną do zapłaty wymagalnego zadłużenia wynikającego z umowy kredytu zabezpieczonego na nieruchomości (...) nr (...) w terminie 7 dni od otrzymania niniejszego pisma. Zadłużenie wynosiło 11.871,12 zł, natomiast data powstania zaległości została oznaczona na 12 czerwca 2017 r. Bank poinformował, że nieuregulowanie zadłużenia może skutkować wypowiedzeniem umowy wraz z żądaniem natychmiastowej spłaty całości zobowiązania, a w konsekwencji wszczęciem postępowania egzekucyjnego w stosunku do kredytobiorcy. (wezwanie – k. 183)

W piśmie z 9 listopada 2017 r., doręczonym pozwanej 22 listopada 2017 r., bank (...) S.A. warunkowo wypowiedział umowę kredytu zabezpieczonego na nieruchomości (...) nr (...) wobec niedotrzymania warunków umowy i nieuregulowania zaległości pomimo wezwania do zapłaty, poprzez wezwanie kredytobiorcy do dokonania w terminie 14 dni roboczych, licząc od dnia otrzymania niniejszego pisma, spłaty zaległości, które na dzień sporządzenia pisma wyniosło 11.612,49 zł, wraz z kosztami wysyłki pisma 6,20 zł. Bank poinformował o możliwości złożenia w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania niniejszego pisma wniosku o restrukturyzację zadłużenia. W przypadku nieskorzystania z przysługujących uprawnień Bank wypowiada umowę kredytu z zachowaniem 30 dniowego okresu wypowiedzenia, rozpoczynającego się od dnia, w którym upłynął termin 14 dni roboczych licząc od daty doręczenia pisma. Wskazano, że jeżeli w okresie wypowiedzenia zostanie dokonana całkowita spłata zadłużenia przeterminowanego to wypowiedzenie stanie się nieskuteczne i umowa będzie kontynuowana na dotychczasowych warunkach. (wypowiedzenie umowy – k. 37, potwierdzenie odbioru – k. 39-40)

W piśmie z 25 stycznia 2018 r. (...) Bank S.A. w W. w związku zjściem zdarzenia szkodowego, o którym mowa w Generalnej umowie ubezpieczenia niskiego wkładu z dnia 24 lipca 2009 r., w odniesieniu do umowy kredytu zabezpieczonego na nieruchomości (...) nr (...) zawartej 31 maja 2011 r., zgłosił roszczenie o wypłatę odszkodowania. Łączną kwotę roszczenia wskazano w wysokości 174.021,53 zł. (zgłoszenie roszczenia – k. 41-42)

W piśmie z 8 marca 2018 r. powodowe Towarzystwo (...) S.A. we W. zawiadomiło o przyznaniu odszkodowania z ubezpieczenia (...) Bank S.A. - Niskiego wkładu własnego z umowy kredytu zabezpieczonego na nieruchomości (...) nr (...) w wysokości 174.725,56 zł. (zawiadomienie – k. 43, potwierdzenie transakcji – k. 44)

W piśmie z 14 marca 2018 r., doręczonym pozwanej 3 kwietnia 2018 r., Towarzystwo (...) S.A. we W. wezwało pozwaną do zapłaty kwoty 174.725,56 zł, informując, że w dniu 8 marca 2018 r. na wniosek (...) Banku S.A. w oparciu o postanowienia zawartej pomiędzy tymi spółkami umowy ubezpieczeniowej, Towarzystwo dokonało wypłaty odszkodowania z tytułu kredytu udzielonego przez A. Bank pozwanej w dniu 31 maja 2011 r. (wezwanie – k. 45, potwierdzenie odbioru – k. 46-47)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w parciu o załączone do akt dokumenty.

Sąd nie przeprowadził dowodów wskazywanych przez powódkę w postaci zeznań strony, świadka i opinii biegłego, jako że nie było to konieczne dla rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu w całości, a to wobec nieskuteczności wypowiedzenia umowy kredytu, które warunkowało wypłatę świadczenia ubezpieczeniowego przez stronę powodową, a w konsekwencji także dochodzenie od pozwanej jako kredytobiorczyni zwrotu świadczenia spełnionego do rąk jej wierzyciela, czyli regresu.

Powództwo oparte zostało o treść przepisu art 828 k. c., zgodnie z którym z dniem zapłaty odszkodowania przez ubezpieczyciela roszczenie ubezpieczającego przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za szkodę przechodzi z mocy prawa na ubezpieczyciela do wysokości zapłaconego odszkodowania.

W rozpoznawanej sprawie powód skorzystał chce z prawa regresu wobec pozwanej. Przy wstąpieniu osoby trzeciej w prawa zaspokojonego wierzyciela, przechodzące na ubezpieczyciela roszczenie jest zasadniczo tym samym roszczeniem, które przysługiwało ubezpieczającemu przeciw sprawcy szkody, czyli przeciw kredytobiorcy.

Osia sporu w niniejszej sprawie była przede wszystkim kwestia skutecznego wypowiedzenia umowy kredytowej zawartej pomiędzy pozwaną a (...) Bankiem S.A. w W., albowiem tylko skuteczne wypowiedzenie umowy kredytowej uprawniało bank do skorzystania z ubezpieczenia. Kwestionując wypowiedzenie kredytu pozwana podnosiła dwie kwestie: podstawy wypowiedzenia (zaległość dwóch kolejnych, pełnych rat) oraz jego formę.

Dla oddalenia powództwa wystarczające było już tylko to, że wypowiedzenia nie dokonano w nakazywanej przez prawo formule. Jak ustalono bank skierował do kredytobiorcy 8 września 2017 r. ostateczne wezwanie do zapłaty, a następnie 9 listopada 2017 r. warunkowe wypowiedzenie umowy przedmiotowego kredytu. Pisma te nie odpowiadają wymogom art. 75 c ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe. Zgodnie z art. 75 c ust. 1-6 tej ustawy, jeżeli kredytobiorca opóźnia się ze spłatą zobowiązania z tytułu udzielonego kredytu, bank wzywa go do dokonania spłaty, wyznaczając termin nie krótszy niż 14 dni roboczych. W wezwaniu, o którym mowa w ust. 1, bank informuje kredytobiorcę o możliwości złożenia, w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania wezwania, wniosku o restrukturyzację zadłużenia. Bank powinien, na wniosek kredytobiorcy, umożliwić restrukturyzację zadłużenia poprzez zmianę określonych w umowie warunków lub terminów spłaty kredytu, jeżeli jest uzasadniona dokonana przez bank oceną sytuacji finansowej i gospodarczej kredytobiorcy. Restrukturyzacja, o której mowa w ust. 1, dokonywana jest na warunkach uzgodnionych przez bank i kredytobiorcę. Bank, w przypadku odrzucenia wniosku kredytobiorcy o restrukturyzację zadłużenia, przekazuje kredytobiorcy, bez zbędnej zwłoki, szczegółowe wyjaśnienia, w formie pisemnej, dotyczące przyczyny odrzucenia wniosku o restrukturyzację.

Przepis powyższy został wprowadzony ustawą z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy- Prawo bankowe oraz niektórych ustaw (Dz. U. z dnia 12 listopada 2015 r., poz. 1854), zaś z art. 12 tej ustawy wynika, że banki oraz spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, dostosują swoją działalność do wymagań określonych w art. 75 c ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. Zatem w dacie złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu umowy kredytu w niniejszej sprawie (9 listopada 2017 r.) bank był już zobowiązany do wdrożenia procedury wynikającej z przepisu art. 75 c Prawa bankowego przed wypowiedzeniem kredytu.

Jak wynika z treści cytowanego wyżej przepisu, bank nie może swobodnie wypowiedzieć umowy kredytowej, gdy kredytobiorca popadł w opóźnienie z jego spłatą. Zgodnie z określoną ustawą procedurą w pierwszej kolejności bank powinien doręczyć kredytobiorcy wezwanie określone w art. 75c ust. 1-2 (ustawy z 1997 r. - Prawo bankowe) oraz odczekać do upływu dodatkowego terminu na spłatę zadłużenia wyznaczonego w wezwaniu (nie krótszego niż 14 dni roboczych). Dopiero po upływie tego terminu bank może złożyć wobec kredytobiorcy oświadczenie woli w sprawie wypowiedzenia umowy kredytowej. W przypadku gdy powyższe przesłanki nie zostały spełnione, czynność prawna banku polegająca na wypowiedzeniu umowy jest nieważna (art. 58 § 1 k.c.). W szczególności nie prowadzi ona do wymagalności wierzytelności banku o spłatę tej części kredytu, co do której kredytobiorca nie pozostawał w opóźnieniu. Biorąc pod uwagę cel art. 75 c pr.b., uznać go należy za przepis semidystryktywny. Może zostać zmieniony w umowie kredytu albo osobnym porozumieniu jedynie na korzyść kredytobiorcy (np. przez wydłużenie terminu na

złożenie wniosku w sprawie restrukturyzacji kredytu). (T. Czech w publikacji: Obowiązki banku w razie opóźnienia kredytobiorcy ze spłatą kredytu, opublikowano: M.Pr.Bank. 2016/12/66- 78).

Biorąc pod uwagę okoliczności przedmiotowej sprawy, w szczególności treść pism z 8 września 2017 r i 9 listopada 2017 r. Sąd Okręgowy uznał, iż wynikająca z art. 75 c ustawy Prawo bankowe procedura wypowiedzenia przedmiotowej w sprawie umowy nie została w stosunku do pozwanej zachowana. (...) Bank S.A. w pierw co prawda wezwał pozwaną do zapłaty kwoty zadłużenia, jednakże wyznaczył on jedynie 7 dniowy termin na spłatę zadłużenia, nie informując przy tym o możliwości restrukturyzacji zadłużenia. Dopiero w kolejnym piśmie wypowiadającym warunkowo umowę bank poinformował o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia. Jednakże i to pismo nie mogło zostać uznane za prawidłowe, albowiem wypowiedzenie umowy ma charakter warunkowy łączący warunek zawieszający i rozwiązujący jednocześnie. Tym samym nie spełniono wymogów wynikających z treści przytoczonego artykułu 75 c. pr.b. Bank nie zachował zatem wymagań dotyczących wezwania kredytobiorcy do spłaty zadłużenia w terminie 14 dni, informując go o możliwości złożenia w tym terminie wniosku o restrukturyzację zadłużenia, a dopiero po bezskutecznym upływie wspomnianego terminu wypowiedzenia zawartej umowy, ale wbrew treści art. 75c ust. 1 i 2 ustawy pr. b. pomimo wcześniejszego wezwania do zapłaty, w którym to pominął kwestię możliwości restrukturyzacji zadłużenia, to w jednym piśmie z 9 listopada 2017 r. skumulował wypowiedzenie umowy z możliwością jej utrzymania i kontynuowania.

Sąd podziela wyrażone w orzecznictwie stanowisko, że od banku jako profesjonalisty należy oczekiwać, aby działania upominawcze, były zgodne z dyspozycją art. 75c prawa bankowego i by poprzedzały właściwe wypowiedzenie umowy. Z samej istoty upomnienia wynika, że stanowi ono rodzaj napomnienia, przypomnienia, lecz nie ukarania. Sekwencja oświadczeń banku powinna być taka, że bank w pierwszej kolejności winien wezwać kredytobiorcę do zapłaty, z poinformowaniem o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację - a w przypadku upływu wyznaczonego mu terminu – dopiero złożyć oświadczenie o wypowiedzeniu umowy. Należy mieć na uwadze, że wypowiedzenie jest prawem kształtującym, które jest realizowane poprzez oświadczenie złożone drugiej stronie umowy (art. 61 k.c.). Z uwagi na szczególne skutki jakie ze sobą niesie, a które prowadzą do zerwania pomiędzy stronami węzła obligacyjnego, uznać należy, że zgodnie z art. 60 k.c. zachowanie takie nie powinno pozostawiać żadnych wątpliwości co do prawidłowości jego złożenia. Za prawidłowe wypowiedzenie umowy nie może być uznanie pismo, w którym bank dopuszcza jednocześnie warunek zawieszający i rozwiązujący. Takie oświadczenie banku nie daje jasności, zawiera niespójność. Wypowiedzenie umowy o kredyt będące uprawnieniem kształtującym banku, prowadzącym do zakończenia nawiązanego stosunku prawnego bez dochowania wymaganych warunków może prowadzić do uznania tej czynności za bezskuteczną. Dokonanie takiego wymówienia nie może być czynnością nagłą, zaskakującą dla kredytobiorcy, nawet, jeżeli istnieją podstawy do podjęcia go zgodnie z treścią umowy. Jest ono bardzo dotkliwe dla kredytobiorcy, dlatego skorzystanie z niego powinno nastąpić po wyczerpaniu środków mniej dolegliwych, odpowiednich wezwań, (tak też orz. SN z dnia 8 września 2016 r., II CSK 750/15, Legalis Numer 1555664, SA w Szczecinie z dnia 17 stycznia 2018 r. I ACa 682/17, Legalis Numer 1781695, SA w Gdańsku z dnia 14 stycznia 2019 roku C ACa 93/18)

Uwzględniając powyższe, Sąd uznał, że oświadczenie banku zawarte w piśmie 9 listopada 2017 r., nie mogło wywrzeć skutku w postaci skutecznego wypowiedzenia umowy z uwagi na wypowiedzenie umowy bez wcześniejszego wyczerpania przewidzianego dyspozycją art. 75c pr.b. postępowania upominawczego. Przepis art. 75c ustawy pr.b. ma charakter bezwzględnie obowiązujący, tym samym wypowiedzenie umowy kredytu nie może być konwalidowane poprzez wytoczenie powództwa oraz doręczenie pozwanemu odpisu pozwu.

Skutkiem niewdrożenia przez bank działań zgodnych z treścią art. 75c ustawy pr.b. jest nieskuteczność złożonego oświadczenia o wypowiedzeniu umowy kredytu, a w konsekwencji to, że powództwo oparte na twierdzeniach skutecznego wypowiedzenia umowy kredytu i natychmiastowej wymagalności całej niespłaconej kwoty tego kredytu jest niezasadne.

Strona powodowa nie może w tej sytuacji dochodzić od pozwanej regresu. Nie został bowiem spełniony warunek skutecznego wypowiedzenia umowy kredytowej przez bank zapewniający ochronę ubezpieczeniową w sytuacji braku

spląty należności banku przez kredytobiorcę po wypowiedzeniu umowy. Powództwo konsekwentnie popierane było jako oparte na okoliczności prawidłowego wypowiedzenia umowy kredytowej, które to zgodnie z umową ubezpieczeniową łączącą spółki było przesłanką konieczną do udzielenia ochrony ubezpieczeniowej przez powoda. W sytuacji, gdy nie doszło do zdarzenia ubezpieczeniowego pozwana nie może odpowiadać za wypłatę przez stronę powodową na rzecz banku kwoty odpowiadającej wyliczonemu przez bank zadłużeniu.

Mając na uwadze powyższe Sąd nie badał szczegółowo kwestii, czy zachodziły podstawy wypowiedzenia w postaci zalegania przez pozwaną z dwoma, kolejnymi, pełnymi ratami. Wydaje się to wątpliwe patrząc jedynie na historię wpłat w okresie luty – październik 2017 roku. Na rozliczenie kredytu wpływ miało także być może zaliczanie wpłat pozwanej na składkę ubezpieczenia chroniącego jedynie bank, co pozwana podnosiła w kontekście abuzowości, a więc skuteczności takiego rozwiązania. Jak już jednak wskazano, Sąd kwestii tych nie badał, uznając, że sama tylko niepoprawność procedury wypowiedzenia wystarczająca jest do oceny, że powództwo jest niezasadne.

Z uwagi na to, że żądanie strony powodowej zostało oddalone w całości, sąd o kosztach procesu rozstrzygnął na podstawie art. 98 k.p.c.